

REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia.
BRAȘOV, piața mare Nr. 30.
Scrisorile nefrancate nu
se primesc. Manuscriptele
nu se retrimit.

ISSERATE se primesc la AD-
MINISTRAȚIUNEA în Brașov și la
amatorilor Bisericii anului:
In Viena: H. Duka Nachf.
Max. Augenthaler & Emmerich Leuner.
Hainrich Schalek. Rudolf Moser.
A. Oppelka Nachf. Anton Oppelka.
In Budapesta: A. V. Goldberger,
Ekstein Bernat. In Ham-
burg: Marolyi & Liebmann.

PREȚUL INSERTIUNILOR: o se-
riă armonioasă pe o coloană 6 or.
și 30 or. timbru pentru o pu-
blicare. — Publicații mai dese
după tarife și învoială.

RECLAME pe pagina a 8. a o
seriă 10 or. sau 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXIII.

GAZETA iese în fiecare zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se primumeră la toate ofi-
ciile poștale din țară și din
afară și la d-ii colectorii.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare
Tergul Inului Nr. 30, etajiu
I.: Pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
Cu dănuș în casă: Pe un an
12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei
luni 3 fl. — Un exemplar 5 or.
v. a. sau 15 bani. — Atât abo-
namentele cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 24.

Brașov, Luni-Marti 1 (13) Februarie.

1900.

Enunțatiunile lui Szell.

I.

Am dat în numărul trecut o schiță palidă, după informațiunile primite în ultima oră despre cuprinsul și spiritul vorbirii de mult anunțate a ministrului-președinte Szell în cestiunea naționalităților. Astăzi cestiunii noastre pot ceti mai jos totă vorbirea acasta, ce o redăm parte în estras, parte din cuvânt în cuvânt, și vor fi deci în pozițiune de a-și forma înșiși o judecată asupra ei.

De-ocamdată acest discurs formează obiectul admirațiunii clubului liberal maghiar, care n'a întârziat a face d-lui Szell o ovațiune foarte călduroasă pentru el, în conferența clubului. Insuși contele Apponyi a propus să se aducă recunoștință și mulțumire ministrului-președinte pentru vorbirea „pătrunsă de cel mai călduros patriotism și cea mai adâncă înțelepciune”, în care acesta a desfășurat înaintea camerei „principiile fundamentale ale politicii naționale maghiare, ce sunt a-se urma relativ la cestiunea naționalităților”. Printr'asta s'a imprimat așa dicând proba valoarea discursului din cestiune și ni-s'a înfățișat adevăratul înțeles și caracter al enunțatiunilor ministrului-președinte.

Prin acasta probă se învederează încă și mai mult, decât prin însuși cuprinsul vorbirii, că d-l Szell în realitate n'a discutat cestiunea naționalităților și modul ei de rezolvare eventual, ci s'a ocupat de principiile fundamentale ale politicii naționale maghiare și de modul cum crede că trebuie să fie aplicate acestea față de naționalitățile nemaghiare, a căror dezvoltare se pune în calea validității acelor principii.

Cu alte cuvinte, espunerile d-lui Szell nu sunt decât nisce puncte de directivă date Maghiarilor pentru tactica lor politică în raporturile cu

naționalitățile. Nimic din aceste espunerii nu se îndreptază la adresa naționalităților, decât numai indirect, în mod negativ, arătându-se ceea-ce nu le pôte concede politica națională maghiară.

Nu înțelegem așa-dér, pe ce basă și cu ce noimă partida guvernamentală maghiară a decis să tipărească discursul ministrului președinte și în limba germană, română, slovacă și sârbescă, pentru-ca membri partidei să o distribuie în cercurile lor electorale. Scopul lor nu e însă greu de ghicit. Dér, repetim, nu putem pricepe cum acești șoviniști din clubul liberal pot fi atât de naivi să credă, că prin un astfel de discurs, în care se arată din fir în păr, că, după principiile fundamentale ale politicii naționale maghiare, naționalitățile n'au de-ase aștepta decât la urmări și asupra, îndată ce se tractează de libera lor dezvoltare națională, s'ar pute face propagandă între Români, Slovaci, Sași, Sârbi etc.

Vorbirea de față a d-lui Szell are, în raport cu vorbirile de felul acesta ținute de predecesorii săi, însușirea deosebită, că prin enumerarea și apretierea foarte casuri speciale de natură diferită, demonstrează *ad oculos*, cu exemple neîndoioase, direcțiunea și intențiunile politicii naționale maghiare.

D-l Szell vorbește de sus din Olimp mai categoric și mai lămurit, decât au vorbit vre-odată Coloman Tisza și discipulul său br. Banffy despre modul de tractare cu naționalitățile, căci mierea, în care înmôie simburile amar, nu pôte amăgi pe nici un om cu mintea întregă.

De aceea aflăm de lipsă a-ne ocupa mai cu de-amăruntul și de espunerile de caracter real și de frazele, ce și după părerea foilor maghiare opoziționale, le conține vorbirea d-lui Szell.

Protestul Sinodului din Blăși în cestiunea autonomiei. Seim, că sinodul archidiececan de astă tómnă întrunit în Blăși, între alte hotărâri a decis de a înainta un protest „la locurile competente” în contra operatului comisiunei de 27 a congresului catolic ungueresc, în care se cuprind încercările, ce s'au făcut și se fac de a contopi provincia metropolitană unită română de Alba-Iulia și Făgăraș în organismul autonom al bisericei romano-catolice din Ungaria. Acest protest, foarte important, îl vedem publicat adî în întregul său în fôia bisericească „Unirea”. El constă din șapte-spre-șapte puncte, în care se desfășură în mod clar și hotărît toate momentele gravaminale ale sinodului din cauza absolutei nerespectări a autonomiei și independenței bisericei române unite la compunerea operatului comisiunei de 27 a congresului ungueresc. Protestul acesta îl vom publica și noi în întregul său.

Amânarea congresului pentru autonomie. Alaltaeri Sâmbătă a fost mare mișcare în sinul membrilor congresului romano-catolicilor ungueri. S'a făcut adecă votarea, după-ce s'a încheiat desbaterea generală. Marea majoritate a congresului a primit proiectul majorității comisiunei de 27, *ca-bază pentru desbaterea specială.* C'o mică majoritate, congresul a decis și aceea, ca înainte de a-se procede la desbaterea pe paragrafi, să se urmeze tratări cu guvernul, așa cum a propus Horaszky, ér până la încheierea tratărilor, congresul să fă amânat. S'a primit însă tot odată și modificarea lui Saghy, după care se nu se dea comisiunei de 27 numai proiectul majorității, ci și al minorității, precum și amandamentul-adaus al lui Zichy, ca comisiunea de 27 să fiă cu considerare și la propunerile principiare ivite în decursul desbaterei.

Renta în camera română.

Bucuresci, 29 Ian. st. v.

Precum V'am anunțat, Camera, la propunerea d-lui ministru de finanțe Take Ionescu, a decis să ia în discusiune proie-

ctul de lege pentru capitalizarea rentei școlilor române din Brașov în ședința de erî, Vineri. Acasta s'a și întemplat.

Incă din ziua, când a fost prezentat Camerei mai întâi proiectul de lege amintit s'a anunțat furtuna, ce fatalmente a trebuit să se deslănțuască și din acest incident, ca o urmare a tristelor certe vechi dintre liberali și conservatori. Nici cestiunea rentei n'a putut să-și găsească definitivă ei rezolvare, fără ca să se reînnoască discusiunile pasionate pe tema cestiunii naționale.

Dér nu voiți mai face contemplațiuni zadarnice asupra acestei reaparițiuni a dureróselor fenomene din trecut, oi mă voiți mângâia Vê schița pe scurt mersul discusiunii în ședințele camerei de erî și de astăzi, discusiune, ce s'a terminat, firesce, cu primirea proiectului.

Doi vorbitori, unul al opoziției liberale sturdziste și altul din sinul majorității, au ținut erî discursurile cele mai remarcabile. D-l Ionel Brătianu (contra) și raportorul, d-l Barbu Delavrancea (pro).

D-l Ionel Brătianu, care a luat cuvântul cel dintâi după cetirea raportului și a proiectului de lege, a făcut în cea mai mare parte a discursului său apărarea d-lui Dimitrie Sturdza în contra acușatiunilor, ce i-s'au adus de cătră opoziții în afacerea rentei școlilor din Brașov pe când se afla încă la putere. Reînnoesce toate afirmările, ce s'au adus și se aduc din partea d-lui Sturdza însuși pentru apărarea procederei acestuia. În ce privese soluțiunea dată cestiunii rentei, dice, că nu proșentă destule garanții și că e prejudițios intereselor școlilor române.

Afirmă mai departe, între protestările sgomotóse ale majorității camerei, că totă cestiunea rentei n'a fost, decât o agitațiã întreprinsă de conservatori pentru a răsturna guvernul liberal; cestiunea națională li-a servit ca armă de partid. Termină dicând, că partidul liberal a voit să ștergă toate paginile glorioase ale țării datorite înțelepciunii partidului liberal.

D-l G. Dobrescu, la acușarea d-lui Brătianu, reprezentantul partidului liberal, că conservatorii au speculat cestiunea na-

FOILETONUL „GAZ. TRANS”.

(11)

Din etiologia populară română.

— Urmare. —

Dintre legendele etiologice române referitoare la întemeierea diferitelor orașe amintesc legendele întemeierii Bucurescilor și a Cetății de Floci.

Cetatea de Floci, cetate veche, ale cărei ruini se văd și adî la gura Ialomiței lângă satul Piua-Petrii (județul Ialomița) asemenea își datoresce numele unui proces de etimologizare populară. Numele original al orașului a fost tătărescul *Iflak*, care în gura etimologizătoare a Românului s'a prefăcut în *Cetate de Floci*, ér acasta formă românisată a orașului etiologia populară română și-o esplică așa, că fiind orașul în trecut una din cele mai însemnate piețe ale țării și centru al comericiului de lână, numirea încă și-a primit-o tocmai dela marea cantitate de lână (*floci*), care se desfăcea acolo.*)

*) Provianu, Dict. geogr. al județului Ialomița, Tergoviște, 1897.

Începutul orașului *Bucuresci* încă se pierde în lumea legendelor populare. Etiologia populară română admite drept întemeietor al orașului pe vechiul păstor *Bucur*, ér a doua tradițiune etiologică considerată de o seriă întregă de istorici (Fotino, Boliac, Cogălniceanu etc.) drept fapt istoric incontestabil, susține, că Mircea cel Bătrân, fiul lui Radu II Basarab Negru, după o strălucită învingere reportată asupra sultanului Baiazid, a zidit o cetate, pe care în marea sa *bucuriă* a numit-o *Bucuresci*.*)

Afară de *narațiuni*, etiologia populară română cunoșce și *credințe*, *superstițiuni*, *obiceiuri* etiologice. Acestea din urmă sunt de regulă urmarea nemijlocită a procesului de etimologizare populară, prin cari trec diferitele forme limbistice.**)

O superstițiune etiologică foarte caracteristică avem în credința poporului nostru, că buruiana, cunoscută sub numele

*) Ionescu Gion, Istoria Bucurescilor în Anal. le Academiei Române, seria II, tomul XXX, sect. ist. pg. 186.

**) Veđi „Etimol. pop. română” „Gaz. Trans” 1898, Nr. 115 și 116.

de *erba ferelor*, e în stare să sfărîme toate zăvórele și gratiile de *fer*. Êta procesul de etim. pop., care a dat nascere acestei superstițiuni.

Erba *ferelor*, ca numire, își are analogiile sale în formațiuni botanice, ca: erba boilor, erba bróștelor, erba feciorilor, erba cânelui, erba câpriei etc., deci înțelesul său original a fost pur și simplu: erba sălbătăciunilor, erba animalelor sălbatice. Lexiconul de Buda o amintesce și o identifiă cu „ochiul bouului” (*Buphtalmum*, *Rindsaug*.)

Limba românescă mai dispune încă de un substantiv homonim: *feré*, în sens de lanțuri de fier, cătușe.

Poporului i-a fost foarte ușor să confunde aceste două homonime: și așa s'a întemplat, că numirea de erba *ferelor* interpretând-o ca erba cătușelor de *fer*, în urma acestui compromis de etim. pop., pe lângă numele original, a mai creat forma secundară: „*erba ferului*“*). Voind apoi să

*) Ședătorea. Anul I. pag. 84. La nascerea numelui și accepiunii celei nouă pôte să fi contribuit în parte și germ. „Eisenkraut”.

motiveze acastă nouă numire, a născocit credința etiologică, că erba acasta are puterea magioă de a sfărîma și desface totul, fiă chiar gratiile de fier. Êta cum se esprimă în punctul acesta poesia populară:

El cu erba cea de fer
Atingea gratiile de fer
Gratiile, ca de foc
Să topiau toate pe loc.

(Alexandri pg. 142.)

Numai grațiã acestei etimologizări etiologice a ajuns „erba ferelor” să se identifice cu „Verbena” (*Eisenkraut*)

E cunoscută sârbătórea bábescă, ziua sf. *Foca* (22 Iunie). După credința poporului nostru, sf. *Foca*, alătura cu sf. *Ilie*, e unul din cei mai arțăgoși sfinți; el e sfântul cel rău de *fo*, care trăsnesce seu *arde* pe cei ce cutéză să-i profaneze prin lucru ziua-i consacrată. E evident, că aici avem de-a face cu o a doua superstițiune etiologică a poporului nostru. În numele martirului *Foca* i-a sunat Românului cuvântul *fo*; de aici în alte parți și credința, că tot creștinul trebuie să se ferescă de foc în ziua de sf. *Foca*, deși științifice și is-

țională, răspunde, că un singur om a făcut din această cestiune armă de partid și acel om este d-l Dimitrie Sturdza.

D-l N. Săveanu apără pe d-l Dim. Sturdza. Nu este mulțumit cu soluțiunea dată afacerii rentei Acusă partidul conservator de duplicitate în cestiunea națională.

D-l Barbu-Delavrancea, raportor, luând cuvântul, critică scôla sturdzistă, care, dîce, desfășură o eutezanță fără margini; critică campania, ce ea a întreprins-o contra d-lui Take Ionescu după interpellarea acestuia în cestiunea rentei școlilor, critică în fine atitudinea d-lui Dim. Sturdza, pe care, dîce l'a urmat la început cu insufleteire în cestiunea națională, dêr de cînd cu discursul acestuia dela Orfeu i-a tăiat tot creditul. Trece în revistă tot ce a întreprins d-l Sturdza în cestiunea națională pe cînd era în opoziție și pe cînd era la guvern. Cînd d-l Sturdza a venit la guvern, dîce, s'a pus într-o astfel de situație, încît n'a mai putut plăti nici un ban școlilor din Brașov. Dovadă, că guvernul Aurelian, ce a urmat după Sturdza, a dat renta, ér acesta revenind la guvern éráși a refusat-o și că nu putea altfel, deórece însu-și s'ê facuse delatorul în cestiunea rentei.

Trecînd la proiectul de lege, dîce, că cestiunea a fost bine resoluată; dovadă, că diarele opoziționale maghiare atacă vehement guvernul unguresc, că a adoptat-o. În fine se ridică éráși în contra școlii sturdziste esclamând: „Faceți istoria cu patimă, asta vi-e scôla! Va veni însă istoria imparțială, care ne va rês buna. Cînd vom deschide paginile ei vom găsi acolo, unde se va vorbi de acești ómeni, nu o flóre uscată pusă de o mîná gingașă, ci nisce capete de musce strivite“.

Cu discursul d-lui Delavrancea, care a fost șgomotos aplaudat de majoritate, s'a încheiat ședința de éri.

În ședința de ađi (Sămbătă) s'a continuat discuția asupra rentei școlilor din Brașov.

D-l Niculescu nu e mulțumit, cum s'a resoltat afacerea rentei și dîce, că réu au făcut atât liberalii, cât și conservatorii, că au agitat cestiunea națională unii în contra altora.

Ministrul de externe I. Lahovari arată, că soluțiunea aflată de guvern este favorabilă intereselor naționale; arată amănunțit modul, cum s'a tratat și resoltat cestiunea; cetesce actele și documentele condițiunilor, în cari s'a făcut arangiamentul. D-l Sturdza nu obținuse soluțiunea această, cînd s'a retras dela guvern. Dîce, că la rëndul seu d-l ministru de finace va vorbi pentru a se apără, căci d sa a fost mai mult atacat.

Ministrul de finace, d-l Take Ionescu, se ridică. (Camera isbucnesce în aplause frenetice, cari au durat mai multe minute.) Dîce, că după discursul strălucit al d-lui Delavrancea, n'ar fi mai avut nevoie să vorbescă.

Deși meritul este întreg al guvernului, totuși de doi ani, dîce d-l T. Ionescu, a fost atacat, a primit și a dat lovituri.

Cestiunea școlilor din Brașov nu este decât un episod din cestiunea națională. Liberalii s'au acățat numai de acest episod, n'au avut curajul să discute cu conservatorii, să stea de pept cu ei și să vorbescă în această cestiune.

S'a aruncat cuvântul de „speculare“ a cestiunei naționale. Acest cuvînt se îndreptă contra acelora, cari au otrăvit tinerile generațiuni cu politica lor, așa că numai la vârsta bărbăției tinerii s'au putut scutura și s'au putut deslega mintea de amăgirea, în care căduse. Discută soluțiunea dobîndită de guvern, arătând, că este cât se pôte de favorabilă și dîce, că liberalii n'au dreptul s'o critice. Căci ori au putut dînsii s'o facă și n'au vrut: atunci n'au dreptul moralicesce să vorbescă; ori n'au putut s'o facă și atunci intelectualicesce n'au dreptul.

Este mulțumit de campania, pe care a dus-o, și, deăc ar fi să i se șfîrșescă zilele acum din voința Celui de sus, ér nu din așsele liberale de „sinuciderea“ sa, ar puté să dîcă: „Slobóde acum pe robul teu Dómn, căci am făcut o faptă bună“.

După discursul d-lui Take Ionescu, mereu intrerupt de aplause furtunoșe, discuția se închide și proiectul de lege se ia în considerațiune cu 96 voturi pentru și 6 contra. Urméză votarea pe articule a legii fără discuția și în fine legea se votéză cu 89 voturi contra 4.

Observ, că din partea opoziției jui-miste n'a vorbit nici unul, nici pro, nici contra.

Jubileul Metropolitului Mihalyi.

Publicăm mai jos două circulare: una dela Blașiú și alta dela Oradea mare, adresate clerului din incidentul aniversării a 25-a de archiereu a I. P. S. Sale Metropolitului Mihalyi. Éta-le:

Onorate în Christos Frate!

În 2 (14) Februarie a. c., în sârbătórea Întîmpinării Domnului nostru Isus Christos, se împlinesce un pátrar de secol, de cînd iubitul nostru Metropolit Victor a fost consacrat în biserica catedrală din Blașiú întru episcop al Dieceșii de Lugos.

Drept îndreptând cuvîntul adevărului și cu toiagul puterii guvernînd Biserica lui Christos „cu toată răbdarea și învățatura“ (II Tim. 4, 2) iubitul nostru Archiereu în două-deci și cincî de ani nefîncetat „a luat aminte de sus și de toată turma, întru carea Spiritul sânt L'a pus Episcop, ca să pască Biserica lui Dumnezeu, carea o a căștigat cu sângerle seu“ (Fapt. 20. 28).

Cuvine-se decî, ca turma incredințată păstoririi Lui în ziua această aniversară să se bucure în Domnul împreună cu Păstorul seu. Cuveni-s'ar, ca ea să manifesteze bucuria această a sa și în afară în tot chipul plăcut lui Dumnezeu. Dérá dorința Archiepiscopului nostru iubilare, ca fiii Lui suflatesc în ziua această să se bucure numai întru inimile lor. Și dorința această are, să ne fie sântă.

Credem decî, că corêspondem pe deplin intențiunii iubitului nostru Archiereu, deăc întru această sârbătóre credințioșii în toate parochiile Archidieceșii noastre vom lua parte cu evlavie îndoită la sânta liturgia, rugându-ne Părintelui ceresc să dăruescă pe Înalt Preasfîntul Archiepiscopul și Metropolitul nostru Victor sântelor sale bisericî în pace, întreg, onorat, sântos, întru zile îndelungate, drept îndreptînd cuvîntul adevărului, — ér la capătul sântei liturgii vom cânta Doxologia cea mare, mulțămînd astfel lui Dumnezeu pentru toate darurile cu cari a dărui pe Archiepiscopul nostru iubilare.

Lăsăm decî tuturor în Christos Frați parochii și administratori parochial din Archidieceșia noastră, să șerbeze în modul acesta ziua această de bucuria și iubilare.

Blașiú, din ședința Capituluilui metropolitan gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, ținută în 5 Februarie 1900.

Ioan M. Moldovan, Dr. Victor Szemigelski, preposit. canonic, notar.

Din incidentul Faust și imbucurător al iubileului de două-deci și cincî de ani, de cînd Escelența Sa Preasfîntul Domn Dr. Victor Mihalyi de Apșa, Archiepiscop și Metropolit de Alba-Iulia și Făgăraș, a fost înălțat la trepta augustă a Episcopiei; în semnul devotamentului profund, ce-l nutrim față de persoana Escelenței Sale și pentru a da expresiune bucuriei Nostre, că Atotputernicul Dumnezeu s'a îndurat a face, ca Escelența Sa să ajungă în deplină sănătate și deplină putere această și memorabilă: prin aceste dispunem, ca în ziua de 14 Februarie st. n. a. c., ziua sârbării Întîmpinării Domnului, la șfîrșitul Sântei liturgii să se cânte Doxologia cea mare împreună cu Litia, pentru îndelunga viață, sănătatea și fericirea mult iubitului Nostru Metropolit.

Oradea-mare, din ședința consistorială, ținută în 6 Februarie 1900.

Michail Pavel m. p., Episcop gr. cat. de Oradea-mare.

Discursul lui Coloman Szell.

(Despre cestiunea naționalităților.)

Ministrul-președinte Coloman Szell se ocupă cu acușățiunile, aduse de Komjathy, că nu face politică maghiară. Asta el n'o pôte suferi. Deăc ar fi adevărată acușățiunea, n'ar cuteza să se înfățeșeze cu capul înălțat, căci ar simți arđendu-i pe frunte acușă amintită. Dér ea nu-i adevărată.

Mai întăi nu-i adevărat, că nu s'a declarat în cestiunea naționalităților. În vorbirea-program a lui a spus, că scopul final al politiceii sale este construirea statului național maghiar, dêr a șis tot-odată, că va măsura cu egală măsura fiă căruia, fără deosebire de naționalitate și religiune. (Aprobări în drépta și stînga). Insu-și Komjathy recunosce, că ministrul președinte a șis în comisiunea financiară a camerei, că e aderent și sprijinitorul ideii de stat maghiar și vré să aplice legea, dreptul și dreptatea față cu toți. Pe naționalități vré să le căștige și prin aceea, că va face o bună administrație și o bună justiție, dêr nu va suferi nimic, ce agită și tinde în contra ideii de stat maghiar și a statului maghiar. Unde trebuie o declarațiune mai limurită, decât aceasta?

Nu-i adevărat, că el (Szell) în conducerea afacerilor s'a abătut dela concepțiunile și dela praxa de până acum; el a urmat și urméză unica politică posibilă, deăcă politica statului național maghiar, politica naționalei maghiare unilare, care în sanțurile egalității de drept și a egalității înaintea legii cuprinde pe toți fiii națiunii și ai patriei, fără deosebire de naționalitate, religiune, origine și fără deosebire de rassă. (Vii aprobări în drépta). Această politică împărtășesce de tratare egală pe toți, însă cu limitele pretinse în primul rënd de unitatea statului, de pozițiunea națiunii politicesce una, de ideea de stat maghiar etc., c'un cuvînt de tot ceea ce pretind marile considerațiuni de stat, cari nu pot fi desilpitate de ideea de stat maghiar și de unitatea lui.

Komjathy a adunat un buchet de acușe, dîcînd, că de cînd guvernéză el (Szell) s'au întemplat cel puțin 25 de lucruri ilegale. Acușele aceste le împarte în trei categorii: unele sunt de acelea, cari nu s'au întemplat, alte s'au întemplat, dêr nu așa cum le-a prezentat Komjathy, și éráși altele, cari deși s'au întemplat așa cum le-a prezentat, totuși n'a fost nici o ilegalitate în ele.

Prima acușă este, că a desființat secțiunea naționalităților. (Intreruperi: Bine a făcut!) Da, a desființat-o, deórece secțiunea naționalităților se ocupa în presiul ministerial cu urmărirea și controlarea tenđintelor și mișcărilor de naționalitate contrare statului. (O voce în stînga extremă: Cu serviciu de corteșire.) În ministerul de interne însă, secțiunea polițienescă se ocupă cu eneltrile contrare statului și cu scóte-rea la ivél în primul rënd a abaterilor și faptelor criminale. Ei bine, nu este mai corect, că eu am unit aceste două lucruri, ca ele să se valorizeze paralel împreună, ér nu una contra alteia. (Vii aprobări în drépta și stînga).

S'a șis, că în Arad recruții români s'au dus la recrutare cu stindard românesc. Asta n'o puteam șoi înainte. S'a pornit însă cercetare rigurosă și acei funcționari, cari au suferit această, au fost lipsiți de post. La întronisarea metropolitului Mețianu — despre a căru ccorectă și patriotică concepțiune m'am convins, cand l'am făcut atent să nu-și mai trimită pastoralale în Bucuresci — nu s'a întemplat nimic contrar

statului. Ce priveșce adunările slovace, este adevărat, că s'au ținut astfel de adunări, însă permise au fost numai acelea, în al căror program nu era nimic antinațional și despre al căror decurs în sensul acesta autoritățile au primit garanții. Fișpanii au fost îndrumași să urmărêscă adunările cu viață atențiune, să aibă program corect și să existe presupunerea, că acest program pôte fi ținut. Adunări de felul acesta trebuia să fiă permise, căci nu pot fi oprite adunările, pe cari legea le conced-e. Cînd mi-a venit la cunoscînță, că „Narodnie Novine“ vestetesc adunări cu program federalistic, am provocat pe fișpani, ca mișcările de felul acesta să le șugrame cu fier și foc în germane. (Aprobări vii, generale).

Afacerea Museului slovac am urmărîto cu mare atențiune. Fóia „Groškinkinder Zeitung“ a încetat a fi diar politic, căci și-a retras cautiunea, ér deăc totuși face politică, e tréba procurorului a se amesteca. Despre episcopul șerbesc din Neoplanta, Mitrofan Sevič, s'a șis, că consiliul comunal l'a salutată în limba germană. Asta așa s'a întemplat, și fiind-că a fost necorect, am îndrumat pe cei din Neoplanta, ca pe viitor să respecteze limba statului. Pe Sevič nu l'a numit guvernul, ci l'a ales congresul șerbesc și întărirea lui s'a întemplat pe baza punctului 21 din declaratoriul illyricum din 1779. După alegerea sa acest episcop, om distins și bun patriot, a declarat, că va învăța unguresce. De altfel despre alegerea lui a fost vorba și sub Banffy. Ce priveșce mișcarea cehoslovacă, ea a fost sporadică și sub guvernul trecut. Pentru șugrumarea ei s'au luat toate măsurile. Privitor la studenții sași, despre cari se dîce, că au fost la mormântul lui Bismarck, cercetarea dovedesce, că dintre tinerii sași dela universitatea din Clușiú, n'a fost nici unul.

Ministrul rectifică aserțiunile lui Komjathy cu privire la institutele românesce de bani. El dîce, că aceste institute există, însă pe baza legii nu se pôte procede contra lor, deórece ele operéză sub scutul legii. Contra lor se pôte căuta și găsi contrapond pe terenul social. De vom examina datele statistice asupra băncilor din Ardeal, apare, că acolo nu sunt numai bănci românesce, ci în parte preponderantă sunt și altele și încă maghiare în mare număr. Aceștea au chîmămarea de a contrabalansa pe celelalte.

Guvernul face tot posibilul de a împiedeca propagarea ideilor contrare statului. În privința această Szell vine înainte și se laudă cu faptele, ce se dovedescă, că nu stă cu mînilé în șic. Anume: Mai multor foi din ștréinătate li-s'a retras debitul postal. Pe „agitatorii“ voyageurs i-a urmărit pas de pas, ba în multe casuri i-a și dat peste graniță. Mai mulți preoți, la cererea ministrului de culte, au fost disciplinați, căci, durere, există astfel de preoți. Mai multe reuniuni, cari propagă nișuințe contrare statului, au fost desființate, seu nu li-s'au aprobat statutele. Pentru folosirea colorilor ștreine mulți au fost pedespiți. S'a respins cererea lui Mudron pentru a reînvia „Matica“ slovacă Advocatul Matei Dula a fost pedespit pentru-că a făcut ovatiuni unui diarist slovac pedespit cu închisóre pentru agiățione. Societății „Jvvena“ i-s'a denegat înființarea unei școle. Guvernul a cassat alegerea mai multor pausla-șiști din ștréinătate aleși ca membri ai Museului Slovac. Lui Lucađiu nu i-s'a permis să arangeze peregrinagii (conducturi religióșe). În afacerea această am intervenit și la Roma.

Komjathy a susținut, că șcaunul școlestic din Biserica-Albă a liotărit, ca procesele verbale dela școla elementară cu limba de propunere maghiară și română, să fiă duse în limba germană. Hotărirea însă a fost nimicică de inspectorul de școle din Timișóra. Dér n'a fost vorba de ședințele șcaunului școlar, ci numai despre procesele verbale ale conferențelor private. Privitor la Theresianum, este adevărat, că în programa institutului, pe lângă „Ungaria“ din rubrica datei nășerilor elevilor, e pus și „Transilvania“. În asta însă nu este nimic intenționat, și se întemplă numai cu considerare la stipendiile ardelené. În conspectul despre naționalitate, elevii figuréză toți ca „Maghiari“. Așa a fost și sub vernele trecute. Pe obiectele bisericesci pentru esposiția din Paris nu vor fi decât inscripțiuni maghiare și franceze. Nu se pôte opri însă prin nici o lege, ca bisericelile să-și espună obiectele după voiă și să însemne numele după voința lor.

Privitor la afacerea stégurilor șasesci din Brașov dîce, că se identifică în toate cu măsurile luate de secretarul de stat Jakabffy și a șoit despre toate ordinele acestuia. Numai excepțional și ocasional, până la regularea pe cale administrativă a afacerii stégurilor, s'a permis folosirea colorilor orașului vînet roșu la festivități și pe edificiile private alături cu stégurile unguresci.

toricesce numele lui Foca*) n'are nici în clin nici în mîneacă cu focul românesc.

Ori care ar fi originea, decî adevărata etimologie a cuvîntului Basarab, e evident, că capetele negre, ce ne întemplină în vécurile trecute în emblema celor două principate românesce, precum și numele de arapi, sub care adeseori obvin Români în poesia poporală a Sêrbilor și Bulgarilor, — e evident, că ambele aceste două momente sunt rezultatul unei etim. pop. Procesul a fost simplu, poporul etimologisător a desfăcut pe Basarab în bas și arab; de aici apoi atribuițiunile de Arapi ale Românilor.**)

(Va urma.) Nicolae Sulicá

*) greo Φωκας, Sf. Foca a fost un biet grădinar, care decî, deăc e vorba de îndeletnicirea cu vr'unul din elemente, a avut de-a face mai mult cu apa. cf. Hașdeu Ist. crit. 82; Candrea-Frâncu Români din munții apuseni

**) Hașdeu vede în forma basarab restul unui cuvînt dacic (sarab=cap); decî după analiza lui Hașdeu, cuvîntul e compus din bas și saraba. Etim. mag. 2565.

Va cerceta însă în istorie și arhive, și dacă se va dovedi, că vânt-rosu e stégul național săsesc, va interzice definitiv folosirea lui. (Aplauze furtive.)

Ministru-președinte Szell vine să vorbească după aceasta despre cazul atins de Komjathy, că în „Politik“ din 13 August s'a publicat un articol, în care s'a spus, că trei personalități distinse ale Românilor, un preot din clerul mai înalt, un membru român al camerei magnaților și un al treilea domn cu vădă, au conferit cu dânsul (Szell) și i-au declarat, că deore-ce suflă alt vânt în politica de naționalitate, Români sunt gata a părăsi pasivitatea.

Vorbitorul negă mai întâi, că ar sta în vre-o legătură cu diarul „Politik“, apoi spune, între risete generale sgomotose, că în numărul dela 13 August al numitului diar nu se găsește un astfel de articol.

Stefan Rakovszky: Nici chiar în ciro nu-și petrece omul mai bine!

Ministru-președinte Szell: N'am vrut să vătăm, d'ar a trebuit să constat aceasta. E posibil, ca comunicatul să fi apărut în alt număr, și dacă domnul deputat l'a cetit, poate imi va spune și mie unde l'aș pute afla. Și deocă de fapt comunicatul a apărut, trebuie să declar, că eu n'aș avea nimic în contră, deocă ar veni care-va dintre compatrioții și frații noștri români, cari observă ađi pasivitatea, pentru-ca să ne înțelegem, când și cum ar părăsi România pasivitatea. (Vii aprobări în dreapta și în stânga). Regret, că într'un asemenea caz n'aș avea nimic în contră, d'ar nici nu mi-ar fi permis să am ceva în contră, deore-ce e datorința mea, să cunosc toate părerile, toate năzuințele... (Aprobări vii în dreapta și în stânga. Mișcare în stânga extremă)... și deocă ar veni cine-va la mine, și ar voi să vorbească în cestiunea aceasta deschis cu mine, care conduc afacerile țării pe lângă responsabilitatea, ce o dătoresc, și o dătoresc Majestății Sale și parlamentului, mi-aș ține de datorință, să intru cu el în discuțiune. (Aprobări generale). Ce punct de vedere aș reprezenta eu atunci, de pinde dela aceea, ce mi-ar spune (Aprobări generale) și dela aceea, cum ar vorbi respectivul. (Mișcare și sgomot în stânga extremă).

Geza Polonyi: E datorința noastră să-i împăcăm!

Ministru-președinte Szell: Căci, mă rog de iertare, ori-ce părere ar avea cine-va în cestiunea pasivității Românilor, totuși nu se poate admite, ca un Ungur sau ministru-președinte maghiar să nu voască măcar să-l asculte, pe cel ce ar voi să-i vorbească în punctul acesta. (Aprobări în stânga extremă).

Nu le ȳic acestea, pentru ca să mă justifice în fața acuzelor ridicate asupra-mi de d-l deputat, le ȳic numai pentru-că eu n'aș recunoșce corectitatea acuzelor, nici în cazul, când convorbirea s'ar fi întemplat. Declar însă, că nu s'a întemplat. *Nici trei inși, nici doi, d'ar nici unul nu mi-a adus mie la cunoștință, sub ce condițiuni ar fi Românii apelați să părăsesc pasivitatea, și așa nu mi-s'a dat nici ocaziune să intru într'o asemenea discuțiune.*

Bela Komjathy: Asta am așteptat'o.

Coloman Szell: Mi-a amintit, ce e drept, nu un Român, ci un bărbat activ în viața publică, că ar fi bine să mă înțeleg cu Români asupra pasivității, *d'ar nu mi-s'a prezentat nimenea dintre Români.* Lucrul stă așa, onorată cameră, ca și ceea-ce mi-s'a întemplat eri s'era. Poate vă va amusa puțin, onorată cameră, deocă vă voi povesti micul episod. (Se auzim!) Eri s'era am venit la clubul partidei liberale cu un patriotic membru al casei magnaților de naționalitate română, destul de cunoscut și stimat; — el păși spre mine și voi să-mi vorbească, probabil de discursul deputatului Komjathy. Eu însă i-am ȳis: astăđi nu, ci mai târđiu. (Ris general).

Căci eu nu voiam, ca cine-va să mă stea cât de puțin la îndoală, când eu susțin, că *nici până în ziua de ađi n'a vorbit nici un Român cu mine.*

Asemenea născociri se colportăz de regulă cu multă înderștnicie, ér ómenii, deocă nu cunosc adevărata stare a lucrurilor, deduc cu totul alte lucruri. De aceea n'am voit eu eri să intru în discuțiune cu amintita persoană română, deși cine scie ce

lucruri nevinovate mi-ar fi spus. Amintita persoană a fost secretarul camerei magnaților, Iosif Gall.

Așa stă lucrul cu asemenea comunicate. Că ele s'au făcut cu o anumită tendință, n'o pot soi; datorința mea însă a fost, să espun starea reală a lucrurilor, pentru-ca să nu mai facă nimenea alte deducțiuni.

Și acum, stimată d-le deputat, să constatăm baza faptică a discușiunii. Am arătat, care e părerea, punctul meu de vedere în toate aceste cestiuni de mare importanță în toate afacerile legislative și administrative, ce ating naționalitățile. *Contra unității și integrității statului maghiar și contra națiunii maghiare politicesce unitare, nimic nu pôte și nu e permis să se întemple, — acesta e steaua conducătoare a tuturor năzuințelor noastre și în sfera acestei legi fundamentale trebuie să luăm dispozițiuni în toate direcțiunile.* În punctul acesta consimțim pôte cu toții: Consimțim cu toții și în ceea-ce privește ținta finală. Ținta e aceeași. Nici un Maghiar, nici un politician maghiar nu pôte avea altă țintă. Mie însă discursul d-lui Komjathy mi-a făcut impresiunea, că pôte în aplicațiunea cestiunii și în procedură esista ceva diferință. Și însă-și construcțiunea discursului său — căci D-sa nu se ocupă critice cu principiile mele, ci caută indicii, după părerea mea însă fără nici un rezultat, că politica mea nu e politica statului maghiar — dovedesce asemenea, că drept am eu, când susțin, că esența cestiunii zace în aplicațiune.

Declar, că eu aplic acele adevăruri, cu cari consimte — cu puține excepțiuni — într'ega cameră, și cari le-am spus la începutul vorbirii mele. Eu le esplic așa, cum pretinde legea și cum imi dictăză conștiința. Și de aici nu mă abat. *Eu cred, că acea agitațiune îndreptată în contra statului, trebuie suprimată; de altă parte cred eu, că fii-căruia trebuie să i-se dea dreptul său, de ori-care naționalitate s'ar ține el.* (Aprobări generale). Nimenea n'are se fiă persecutat; trebuie să purcedem cu cruțare acolo, unde nu e necesară energia, d'ar cu o stricteță necruțătoare acolo, unde ea să recere. (Apropări generale). Eu nu confund cele două concepte (Stefan Rakovszky: Ca Banffy!) D-l deputat prin discursul său mi-a dat ansă să contest corectitatea concepțiunilor sale, precum și aceea, că nu ar confunda cele două concepte. După a'mea părere, energia și forța nu sunt identice; energia, când nu e la locul său, degenerăz în volnicie, și eu cred, că maniera urbană și cu tact, deocă nu e transigentă în principii, nu e slăbiciune.

Stefan Rakovszky: Fără îndoală că nu!

C. Szell: Adevărata putere totdeuna e nedespărțită de liniște. Aplicarea energiei, acolo, unde nu e la locul său, dovedesce nervositate, neliniște, de ceea-ce statul ungar n'are lipsă și ceea-ce ne-ar neliniști și pe noi unul față de altul. Noi însă trebuie să rămănem liniștiți, pentru-ca să ne putem înțelegi spre binele patriei (Vii aprobări, strigăte de: să trăsescă! a-aplaude.) Prin cultivarea îngrijită a intereselor naționale trebuie adunate puterile. Deocă ne succede lucrul acesta, se întăresce statul. Acest stat n'are să-l șgudue nimeni; el trebuie să impună: el trebuie să-și câștige respect, recunoștință și supunere. Acesta e modul procederei mele, și-l consider singur corect. Așa se va consolida statul maghiar; așa își pôte el concentra puterile, pentru ca să stea ca o cetate tare și pentru-ca și celor ce vorbesc altă limbă, să le procure o patriă sigură, unde să se fiă mulțamiți, să se simtă bine și să nu recurgă la scutul statului român. Nu puteri repulsive, ci atractive trebuie deșteptate și cultivate, pentru-ca să putem ține strins pe aceia, cari sunt fii de diferite limbi ai unei patrii. (Aprobări generale în dreapta și stânga.) Eu cred, stimată d-le deputat, că această e politica ungurască, d'ar și politica înțelăptă, și eu urmez această politica. (Aprobări.)

St. Rakovszky: Politică einstită și nu ca a lui Banffy!

C. Szell: Și nu e corect — asta s'o spun în parientesă deputatului W. Mel-

czar — că acesta ar fi o politică de rassă. Aici nimeni nu face politică de rassă. Națiunea ungară ppoliticesce unitară esercită politica statului ungar, care nu voesece să persecute, să violeze, ci să atragă, să scutără, să cruțe, să mulțămescă. (Aprobări generale), d'ar pentru aceea să rămână ungurască, și *nici chiar într'o aplicațiune mai esagerată nu pôte fi alta și nu este politică de rassă.* De o asemenea politică n'are să vorbească nimeni aici. Chiar politica d-lui deputat Komjathy e o politică națională maghiară, deși într'o manieră mai esagerată. Mai adaug, că iau cu plăcere la cunoștință declarațiunea d-lui deputat Melszer, că Sașii nimic nu voese, ce e în contra statului maghiar, în contra maghiarimei. Me bucur, că ei se numesc fii credincioși ai patriei, și sperăm, că așa vor și rămăne. Cu acestea imi închei discursul.

Clerul catolic din Francia și guvernul. Episcopul catolic de Aix a dat publicității un protest contra guvernului, acuzându-l pe acesta, că a furat banii bisericiei și că a aruncat Francia pe mâna trădătorilor. Ansă la acest protest a dat faptul, că guvernul a detras episcopului plata din cauză, că acesta s'a manifestat pentru assumptioniști. Un protest identic a dat și episcopul din Tulle prin o scrisoare adresată ministrului președinte Waldeck-Rousseau. Clerul frances catolic s'a pus tot în mișcare și în unele cercuri se crede, că în urma acestor proteste, cabinetul va fi silit a dimisiona.

SCIRILE ȳILEI.

— 31 Ianuarie v.

Nouele alegeri dietale. O fôia guvernamentală pretinde a scii, că nouele alegeri pentru dieta ungurască se vor face în luna lui Octomvre a. c. „Alkotmány“ însă ȳice, că pe cât a putut afla, nouele alegeri nu se vor face în Octomvre, ci în vară.

Dăriile suplimentare și funcționarii dela tren. Ministrul unguresc de comerțiu Hegedüs a lucrat un proiect de lege, prin care prevede scutirea funcționarilor căilor ferate dela plătirea dărilor comitatense și comunale. Magistratul orașului Budapesta însă și-a ȳis, că deocă statul voesece să se arate cavaler și să ușureze sôrtea funcționarilor săi, atunci facă-o această pe punga sa și nu se întindă la buzunarul comitatelor și al comunelor. Un asemenea proiect de lege numai pe Budapesta ar costa-o 200,000 de coróne. De aceea magistratul orașului Budapesta a pornit în totă țera o acțiune puternică contra intențiunilor, ce guvernul voia să le urmărescă prin acest proiect. Urmarea a fost, că ședința dela 10 Febr. a comisiunii financiare a camerei, când avea să se pună în desbatere amintitul proiect, pe neașteptate s'a amănat. Acesta se atribue spaimei, ce l'a cuprins pe Hegedüs, vȳdend și presimțind, că proiectul său a produs mare indignare în cetățeni, așa că nu i-ar fi posibil a face să trecă pôte nici prin comisiunea financiară, necum prin dieta.

Greva din Reșița se continuă și astăđi. După cum se telegrafăz de-acolo, lucrările s'au sistat aproape cu totul și greviștii nu cedăză absolut de loc. Inspectorul suprem Eberhart, care a fost la Budapesta pentru să se consulta cu cei interesați, s'a reintors la Reșița și de mai multe ȳile stă în tratări cu conducătorii greviștilor, d'ar fără nici un rezultat. De-oamdată societatea întreprizdătoare a oferit muncitorilor o urcarea a simbriei cu 4%, muncitorii însă au refusat acest ofert; ei pretind necondiționat a li se satisfăce pe deplin cererile lor. Greviștii cu sutele stau grămădiți pe strade, d'ar nu s'a întemplat până acum nici o turburare. Autoritățile însă sunt foarte îngrijate și au dus încă 36 de gendarmi la Reșița.

Cununia. D-l Aureliu Barbu, notar comunal în Lanorâm, lângă Sebeșul-săsesc, se va cununa Duminecă în 18 Febr. n. c.

cu d-ra Aurelia Pop, din Cianul mare. Cununia se va oficia la orele 3 p. m. în biserica română din Cian.

— D-l Ioan Georgiade Murnu, preotul macedo-român din Budapesta, anunță cununia ficeii sale Mărióra cu d-l Bela Bradovka. Cununia se va oficia în 6 (18) Febr. în biserica „greco-valahă“ din Budapesta.

Răsboiul din Africa sudică.

E mai pe sus de ori-ce îndoială, că Buller a pățit fiasco și cu a treia sa încercare de a merge în liberarea Ladysmithului. El a pățit'o aproape ca și la Spionskop. Englesii trecend Tugela au ocupat, cum scim, două înălțimi, pe cari însă după 24 de ore au fost siliți a-le parisi și a-se retrage érăși peste Tugela, ne mai putend ține piept cu focul infernal al artileriei Burilor.

„Daily Telegraph“ raportând despre această retragere ȳice, că ea era inevitabilă. Burii au aprins Miercuri nopta ierba de pe munti și la lumina focului au început să bombardeze cu tunuri grele poziția Englesilor de pe Waalkrantz. Focul puternic de șrapnele a durat dela 11 până la 12 nopta. Dimineta Burii au început din nou bombardarea și au silit pe Englesi să fugă. În urma acesta Englesii au trecut érăși înderăt peste Tugela și în direcțiunea aceasta nici nu vor merge mai mult.

N'a avut'o mai bine nici generalul Macdonald pe care Burii l'au bătut tot Mercuri la Koodoesberg și care s'a și retras la Methuen în Modder-River.

După toate aceste, se afirmă, că Buller nu va mai încerca și a patra ora să mergică în liberarea Ladysmithului, ci se va retrage și el la armata lui Roberts, care intenționeză a năvăli în statul liber Oranje. Decât și aici Englesii vor ave-o de furcă cu Burii, și încă stransnic. Burii s'au încuibat spre Colesberg și în muntii dela frontiera statului Oranje. Acolo va nisui și vitelul Joubert, când situația va cere, ér dacă lui Roberts nu-i va succede să-și realizeze planul, ce vor mai face trufașii Englesi?

Literatură.

„Moda ilustrată“. Numărul 4, diar ce apare regulat odată pe săptămână în Bucuresci, conține felurite toalete foarte elegante. Jachete, paltóne, bluse, rochițe pentru fetițe mai mici, sunt pălării etc. și un tipar gratuit pentru o jachetă de primăvară. Pe lângă acestea 3 fețe ale diarului ocupate c'o literatură amusantă.

ULTIME SCIRI.

Panciova, 11 Februarie. (Telegr. part. a „Gaz. Trans.“) Români din Panciova au auzit cu lacrimi de bucuriă propoveduindu-se cuvântul Evangheliei în limba noastră strămoșescă în capela română, sfintită ađi cu mare pompă și mult popor.

DIVERSE.

Un rămășagul american. Milionarii americani pun nise rămășaguri în adevăr umitoare prin originalitatea lor. Astfel unul din ei s'a rămășit odată, că într'o ȳi e în stare să se îmbrace cu un rând de haine, făcut din stofă țesută din lâna oilor tunse chiar în acea ȳi. Rămășagul a fost astfel milionarul să se presente la ora 8 s'era în hainele făcute în chipul arătat mai sus. La ora 6 dimineta au fost tunse 12 oi, lâna a fost trimisă cu trenul la o fabrică din apropiere, unde a fost spalată și curățită; de acolo s'a întors înapoi la curtea milionarului, care a trimis'o la o fabrică de țesut. La orele 12 și jum. stofa țesută din lâna trimisă a fost înapoi. Dela ora 4 în jos mai mulți croitorii au lucrat la costum, ér la ora 8 s'era milionarul s'a prezentat la locul indicat, în haine noue și a câștigat rămășagul de 5000 franci.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu. Redactor responsabil: Gregoriu Maior.

CALENDARUL PLUGARULUI

pe anul visect 1900.

se află de vânzare la

Tipografia A. Mureșianu din Brașov.

Acest Calendar au intrat în anul VIII-lea, format mare, și conține portretul foarte bine reușit al lui Avram Iancu. Urmază apoi cronologia anului 1900, regentul anului, începutul anutimpurilor, sărbătorile și alte zile schimbătoare, calculul sărbătorilor mai mari, posturile deslegarea postului etc. După cele 12 luni, urmază taxele telegramelor, scrisorilor, pachetelor; competențele de timbre, măsurile metrice, târgurile corectate din Transilvania, Bănat, Țera ungurească și Bucovina. În partea literară găsim un interesant capitol privitor la începerea războiului pentru neațarnare de G. Coșbuc; apoi „Popa Stoica“, poezie de Dim. Bolintineanu. Auția și binefacerea (un interesant capitol după Smiles-Schramm). Doina, în șanțuri (poezii) de G. Coșbuc etc. În partea igienică și economică: Un dușman al omului (rachiul); Ce se face părintii, ca să-și ferescă copiii de orbi; Cum să tracteze părinții pe copiii lor orbi; Bune sunt beuturile pentru copii? Urmază apoi partea economică: Vitele roșii (pinzgau), de I. Georgescu. Despre gunoi, de I. Georgescu; Sădirea pomilor; Hrana vitelor (Grăunțele, sfeclele și apa de beut). La urmă mai multe povețe prețioase și glume apoi anunțuri. Prețul 25 cr. (cu posta 30). *Vendătorii primesc rabatul cuvenit.*

Cursul la bursa din Viena.

Din 10 Februarie 1900.

Renta ung. de aur 4%	98.95
Renta de corone ung. 4%	94.25
Impr. căil. fer. ung. în aur 4 1/2%	100.75
Impr. căil. fer. ung. în argint 4 1/2%	99.70
Oblig. căil. fer. ung. de ost. I. emis.	99.40
Bonuri rurale ungare 4%	93.70
Bonuri rurale croate-slavone	94.—
Impr. ung. cu premii	162.50
Losuri pentru reg. Tisei și Segheșin	141.—
Renta de argint austr.	100.05
Renta de hârtie austr.	100.—
Renta de aur austr.	99.30
Losuri din 1860.	137.60
Acții de-ale Băncii austro-ungare	127.—
Acții de-ale Băncii ung. de credit.	189.—
Acții de-ale Băncii austr. de credit.	237.50
Napoleonori	19.26
Mărfi imperiale germane	118.15
London vista	242.20
Paris vista	96.20
Rente de corone austr. 4%	99.70
Note italiene	89.85

Cursul pieței Brașov.

Din 12 Februarie 1900.

Bancnota rom. Cump.	18.76	Vând.	18.84
Argint român. Cump.	18.40	Vând.	18.50
Napoleonori. Cump.	19.20	Vând.	19.28
Galbeni Cump.	11.20	Vând.	11.30
Ruble Rusești Cump.	2.54	Vând.	2.55
Mărfi germane Cump.	117.90	Vând.	—
Lire turcești Cump.	21.40	Vând.	—
Scris. fonc. Albina 5%	202.—	Vând.	203.—

Nr. 726—1900

PUBLICAȚIUNE.

Prin această se aduce la cunoștința publică, că pe baza concluziunii reprezentanței comunale orașenești din 23 Novembre 1899, intrat în putere de drept, referitor la acoperirea deficitului de 152,811 corone 22 bani, în preliminarul de buget a orașului Brașov pe anul 1900 ca dare comună s'au prescris pentru proprietari 34%, țărașii pentru ceialalți contribuabili de dare 30%, care dare se va încasa conform dispoziției art. de lege XLIV din anul 1883.

Brașov, 5 Februarie 1900.

554,1-2.

Magistratul orașenesc.

„BIHOREANA“

institut de credit și economii societate pe acții în ORADEA-MARE.

CONVOCARE

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Bihoreana“ societate pe acții în Oradea-mare, conform §-lui 19 din statute. se invită

la prima Adunare generală ordinară,

care se va ține în Oradea-mare la 8 Martie 1900 st. n. la 10 ore înainte de amăzi în localul institutului.

Obiectele puse la ordinea zilei sunt următoarele:

1. Alegerea a trei scrutinători pentru actele de alegeri și a trei membri pentru verificarea procesului verbal.
2. Raportul anual al direcțiunii.
3. Raportul comitetului de reviziune despre examinarea calculului anual, a bilanțului și a propunerilor pentru împărțirea profitului
4. Stabilirea bilanțului anual și deliberare asupra împărțirii profitului curat.
5. Fixarea prețului marcelor de prezentă pe anul 1900
6. Determinarea scopului spre care, la propunerea direcțiunii, este a se întrebuița suma amintită în § ul 61. punctul f.
7. Alegerea a doi membri în direcțiune pe 2 ani.
8. Alegerea a 5 membri în comitetul de reviziune pe 3 ani conform §-lui 57 din statute.

Se atrage atențiunea domnilor acționari la următoarele dispoziții din statute:

§ 24 Pentru folosirea dreptului de vot se recere, ca acționarul să fie trecut ca proprietar al acțiunilor sale în cărțile institutului cel puțin cu 6 luni înainte de adunare și cu o zi înainte de această să depună pe lângă revers la direcțiunea institutului, respective la locurile designate de direcțiune, acțiunile sale, eventual și dovețile de plenipotență.

Acțiunile depuse la locurile designate de direcțiune se vor lua în considerare numai încât reversul despre depunere, cel mult în ziua premergătoare adunării generale s'a depus la institut.

În legătură cu dispozițiile §-lui 24 din statute, avem onoare a notifica, că în ședința plenară direcțională ținută la 24 Ianuarie 1900, pentru depunerea, respective primirea acțiunilor și edarea documentelor despre depunere s'a designat în acest an, respective au fost rugate institutele Albina, Victoria, Sylvania, Economul, Oraviciăna și Patria.

Oradea-mare, 24 Ianuarie 1900.

Direcțiunea institutului.

Debit.

CONTUL BILANȚULUI

Credit.

	Corone	fl.		Corone	fl.
21 Cassa în numărar	11224	30	1	Capital social	600000
2 Capital neversat	129714	08	4	Fondul de rezervă	47446
9 Cambii de bancă	547245	22	24	Spese de fondare	147174
11 Cambii cu acoperire hipot.	126866	70	7	Depuneri spre fructificare	355146
13 Credite hipotecare	121133	20	29	Depozite de casă	135526
15 Credite de cont-curent	20279	90	36	Saldul intereselor transit.	9695
17 Credite pe efecte	6522	—		Profit net	37711
19 Credite personale	4783	—			
34 Capital'e elocare la alte instituturi	23079	48			
25 Mobiliar	4538	30			
10% descriere	4084	46			
30) Diverse conturi debitore	921	88			
33)					
	1005854	22			1005854

ORADEA-MARE 31 Decembrie 1899.

Dr. Coriolan Pap m. p.
director executiv.

Iosif Diamandi m. p.
comptabil.

DIRECȚIUNEA:

Iosif Roman m. p.,

Nicolau Zigre m. p.,
v.-președinte.

Iosif Vulcan m. p.,
președinte.

Moise Nyes m. p.

Iosif Moldovan m. p.,

Andrei Horvath m. p.,

Petru Pântya m. p.,

Dr. Nicolae Popovici m. p.,

Antoni Palladi m. p.

Sub-semnatul comitet am examinat contul present și l'am aflat în deplină regulă și în consonanță cu registrele institutului.

Oradea-mare, 24 Ianuarie 1900.

COMITETUL DE REVISIUNE:

Samuil Ciceronescu m. p.,

Sava Raicu m. p.,

Toma Pacala m. p.,
președinte.

Dr. Ioan Buna m. p.

Debit

Contul profitului și al perderilor

Credit

	Corone	fl.		Corone	fl.
8 Interese după depuneri	11928	62	10	Interese de la cambii de bancă	37093
31 10% dare după interese de depuneri	1192	88	12	Interese de la cambii cu acoperire hipotecară	8293
32 Contribuțiune	4136	78	14	Interese de la credit hipotecar	8979
27 Salare	10403	30	18	" " " " pe efecte	365
26 Spese curinte (porto, luminat, încălzit etc.)	2716	62	20	" " " " personale	402
28 Chirie	1924	24	20	" de cont-curent	983
25 Descriere din mobiliar	453	84	22	" după cap. eloc. la alte inst. (70% scut. de dare)	8523
Profit net	37711	38	23	Provisiune	3894
			30	Interese de întârziare a acționarilor	1931
	70467	66	3		70467

Oradea-mare, 31 Decembre 1899.

Dr. Coriolan Pap m. p.
director executiv.

Iosif Diamandi m. p.
comptabil.

DIRECȚIUNEA:

Iosif Roman m. p.,

Nicolau Zigre m. p.,
v.-președinte.

Iosif Vulcan m. p.,
președinte.

Moise Nyes m. p.

Iosif Moldovan m. p.,

Andrei Horvath m. p.

Petru Pântya m. p.

Dr. Nicolae Popovici m. p.

Antoni Palladi m. p.

Sub-semnatul comitet am examinat contul present și l'am aflat în deplină regulă și în consonanță cu registrele institutului.

Oradea-mare, 24 Ianuarie 1900.

Comitetul de reviziune:

Samuil Ciceronescu m. p.

Sava Raicu m. p.

Toma Păcală m. p.,
președinte.

Dr. Ioan Buna m. p.